

EOC
EUROASIAN
ONLINE
CONFERENCES

GERMANY

CONFERENCE

**INTERNATIONAL CONFERENCE ON
SCIENCE, ENGINEERING AND
TECHNOLOGY**

Google Scholar

zenodo

OpenAIRE

doi = digital object
identifier

eoconf.com - from 2024

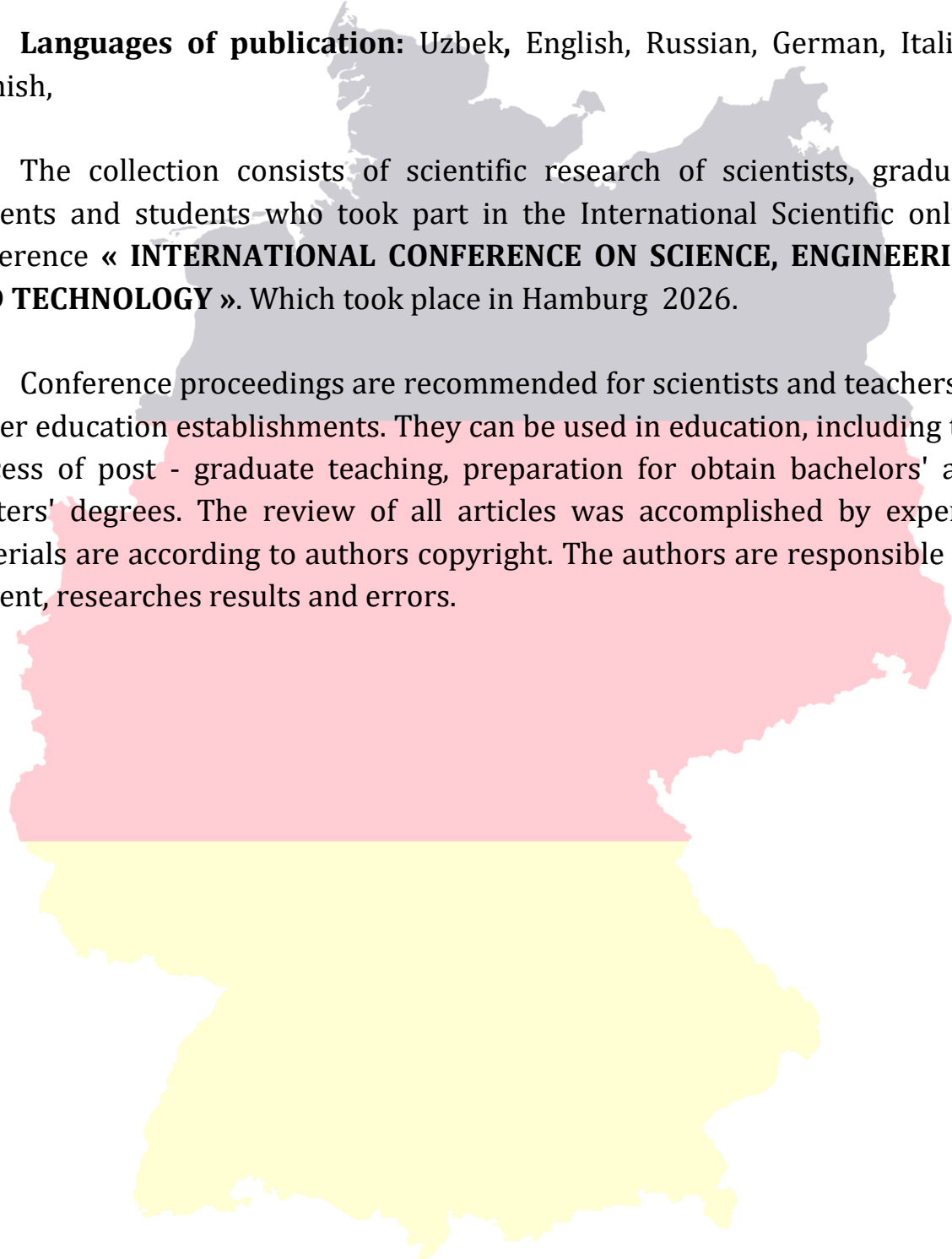

INTERNATIONAL CONFERENCE ON SCIENCE, ENGINEERING AND TECHNOLOGY:
a collection scientific works of the International scientific conference –
Hamburg, Germany, 2026 Issue 5

Languages of publication: Uzbek, English, Russian, German, Italian,
Spanish,

The collection consists of scientific research of scientists, graduate students and students who took part in the International Scientific online conference « **INTERNATIONAL CONFERENCE ON SCIENCE, ENGINEERING AND TECHNOLOGY** ». Which took place in Hamburg 2026.

Conference proceedings are recommended for scientists and teachers in higher education establishments. They can be used in education, including the process of post - graduate teaching, preparation for obtain bachelors' and masters' degrees. The review of all articles was accomplished by experts, materials are according to authors copyright. The authors are responsible for content, researches results and errors.

PROFILAKTIKA INSPEKTORINING MAYDA BEZORILIK HUQUQBUZARLIKLARINING MAXSUS PROFILAKTIKASINI TAKOMILLASHTIRISH

Azimov Ag‘zambek Faxriddin o‘g‘li

Annotatsiya

Mazkur maqolada profilaktika inspektorining mayda bezorilik huquqbuzarliklarini oldini olishga qaratilgan maxsus profilaktika faoliyati, uning amaliy ahamiyati hamda mavjud muammolari tahlil qilingan. Shuningdek, mayda bezorilikning kelib chiqish sabablari, fuqarolar osoyishtaligiga ta’siri va uni bartaraf etishda profilaktika inspektorining o‘rni yoritilgan. Maqolada zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish, aholi bilan hamkorlikni kuchaytirish, huquqiy targ‘ibot ishlarini samarali tashkil etish hamda xorijiy tajribalarni joriy etish orqali maxsus profilaktika faoliyatini takomillashtirish bo‘yicha taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: mayda bezorilik, profilaktika inspektori, huquqbuzarliklar profilaktikasi, maxsus profilaktika, mahalla, jamoat tartibi, individual profilaktika.

Kirish

Mamlakatimizda jamoat tartibini saqlash, fuqarolarning huquq va erkinliklarini himoya qilish hamda huquqbuzarliklarning barvaqt oldini olish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, jamiyatda uchrayotgan mayda bezorilik bilan bog‘liq huquqbuzarliklar fuqarolarning osoyishtaligiga, jamoat xavfsizligiga hamda ijtimoiy muhit barqarorligiga salbiy ta’sir ko‘rsatmoqda. Shu bois ushbu turdagi huquqbuzarliklarning oldini olishda profilaktika inspektorlarining faoliyatini samarali tashkil etish muhim ahamiyat kasb etadi.

Mayda bezorilik odatda jamoat joylarida fuqarolarga nisbatan hurmatsizlik qilish, haqoratlash, bezovta qilish, jamoat tartibini buzish kabi harakatlarda namoyon bo‘ladi. Bunday holatlar o‘z vaqtida bartaraf etilmasa, jamiyatda huquqbuzarliklar sonining oshishiga hamda yanada og‘ir jinoyatlarning sodir etilishiga sabab bo‘lishi mumkin. Shu jihatdan profilaktika inspektori tomonidan olib boriladigan maxsus profilaktika chora-tadbirlari huquqbuzarliklarning ildiz sabablarini aniqlash va ularni bartaraf etishda muhim vosita bo‘lib xizmat qiladi.

Hozirgi kunda profilaktika inspektorlarining faoliyatida zamonaviy yondashuvlarni joriy etish, aholi bilan hamkorlikni kuchaytirish, huquqiy targ'ibot ishlarini samarali tashkil etish hamda axborot texnologiyalaridan keng foydalanish zarurati ortib bormoqda.

Mayda bezorilik (O'zbekiston Respublikasi Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi Kodeksning 183-moddasi) jamoat joylarida uyatli so'zlar bilan so'kinish, fuqarolarga haqoratomuz shilqimlik qilish, jamoat tartibi va fuqarolarning osoyishtaligini buzuvchi boshqa harakatlar sifatida ifodalanadi. Bu huquqbuzarlik ko'pincha og'irroq jinoyatlarga (bezorilik, tan jarohati yetkazish va h.k.) olib keluvchi "kichik" qadam hisoblanadi.

Profilaktika inspektori (mahalla profilaktikasi xodimi) bu yo'nalishda asosiy subyekt hisoblanadi, chunki u mahalliy darajada aholi bilan bevosita ishlaydi.

Takomillashtirish dolzarbligi: so'nggi yillarda mahallalarda mayda bezorilik holatlari hali ham uchraydi, ayniqsa yoshlar va alkogol ta'siridagi shaxslar orasida.

Hozirgi holatning muammolari

Profilaktika inspektorlariga ko'p funksiyalar yuklatilishi (profilaktikadan tashqari boshqa vazifalar) asosiy ishga xalaqit beradi.

Profilaktika choralari ko'pincha reaktiv (hodisadan keyin) bo'lib, preventiv (oldini olish) yetarli emas.

Raqamli texnologiyalar (videokuzatuv, "E-ma'muriy ish", "E-ijtimoiy profilaktika" tizimlari) yetarli darajada qo'llanilmaydi.

Mahalla faollari, ota-onalar va ta'lim muassasalari bilan hamkorlik zaif.

Huquqbuzarlik sabablari (ishsizlik, ma'naviy tarbiya yetishmasligi, oilaviy muammolar) chuqur tahlil qilinmaydi.

Takomillashtirish yo'nalishlari

1. Normativ-huquqiy bazani takomillashtirish

Profilaktika inspektorlarining mayda bezorilik bo'yicha maxsus vakolatlarini aniq belgilash (masalan, tezkor choralar, ogohlantirish, majburiy suhbatlar).

"Huquqbuzarliklar profilaktikasi to'g'risida"gi Qonunni yanada takomillashtirish orqali inspektorlar faoliyatini baholash mezonlarini jamoatchilik fikriga asoslash.

2. Profilaktika usullarini modernizatsiya qilish

Individual profilaktika: Xavf guruhidagi shaxslar (avval huquqbuzarlik sodir etganlar, yoshlar, ishsizlar) bilan “individual reja” tuzish — doimiy suhbat, ish bilan ta’minlashga yordam, psixologik yordam.

Umumiy profilaktika: Mahallalarda “Huquqiy oylik”lar, sport musobaqalari, yoshlar klublari tashkil etish.

Raqamli vositalar: Videokameralarni kengaytirish, “E-ijtimoiy profilaktika” tizimida avtomatik xulosalar chiqarishni kuchaytirish.

3. Hamkorlikni kuchaytirish

Mahalla raislari, “Mahalla yettiligi”, maktab va oliy ta’lim muassasalari bilan doimiy muvofiqlashtirish.

Ichki ishlar organlarining boshqa bo‘linmalari (patrul-post, migratsiya) bilan integratsiya.

Fuqarolar bilan ochiq muloqot: har oy hisobot berish, “ishonch telefon”larini faollashtirish.

4. Kadrlar tayyorlash va motivatsiya

Profilaktika inspektorlarini maxsus o‘qitish (kriminologiya, psixologiya, konfliktologiya bo‘yicha).

Samarali ishlagan inspektorlarni rag‘batlantirish tizimini joriy etish.

Yordamchi inspektorlar institutini rivojlantirish.

5. Ilmiy-amaliy yondashuvlar

Mahalliy kriminogen vaziyatni muntazam monitoring qilish (statistika + so‘rovlar).

Mayda bezorilikning sabablarini chuqur o‘rganish (ijtimoiy-iqtisodiy omillar).

Xorijiy tajriba (Yevropa va Osiyo mamlakatlaridagi community policing) ni moslashtirish.

Amaliy takliflar

Har bir mahallada “Mayda bezorilikka qarshi harakat rejasi” ishlab chiqish.

Yoshlar o‘rtasida “Huquqiy madaniyat” darslarini majburiy qilish.

Mayda bezorilik sodir etgan shaxslarni ijtimoiy rehabilitatsiya dasturlariga jalb etish.

Natijalarni KPI (asosiy ko'rsatkichlar) orqali baholash: huquqbuzarlik sonining kamayishi, aholining qoniqishi.

Ushbu choralarni amalga oshirish orqali profilaktika inspektorlarining mayda bezorilik bo'yicha maxsus profilaktikasi yanada samarali, zamonaviy va natijador bo'ladi. Bu esa umumiy jamoat xavfsizligini oshirishga xizmat qiladi.

Asosiy qism

Profilaktika inspektori jamoat tartibini saqlash va huquqbuzarliklarning oldini olishda ichki ishlar organlarining eng muhim bo'g'inlaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, mayda bezorilik bilan bog'liq huquqbuzarliklarni barvaqt aniqlash va ularning oldini olishda profilaktika inspektorining maxsus profilaktika faoliyati alohida ahamiyat kasb etadi. Chunki mayda bezorilik jamiyatda fuqarolarning osoyishtaligiga salbiy ta'sir ko'rsatib, boshqa turdagi huquqbuzarliklarning kelib chiqishiga ham sabab bo'lishi mumkin.

Mayda bezorilik huquqbuzarliklarining asosiy sabablariga fuqarolarning huquqiy madaniyati yetarli darajada shakllanmaganligi, yoshlar orasida nazoratning sustligi, ishsizlik, oilaviy muammolar, spirtli ichimliklarni iste'mol qilish hamda jamoat joylarida odob-axloq qoidalariga rioya qilmaslik kabi omillar kiradi. Shu bois profilaktika inspektori tomonidan ushbu sabab va sharoitlarni aniqlash hamda bartaraf etishga qaratilgan tizimli ishlar olib borilishi lozim.

Profilaktika inspektorining mayda bezorilik huquqbuzarliklarining maxsus profilaktikasidagi asosiy vazifalaridan biri — huquqbuzarlikka moyil shaxslarni aniqlash va ular bilan individual profilaktik suhbatlar o'tkazishdir. Ayniqsa, ilgari ma'muriy javobgarlikka tortilgan shaxslar, nazoratsiz qolgan yoshlar hamda ijtimoiy muammolarga duch kelgan fuqarolar bilan muntazam ishlash muhim hisoblanadi. Bu orqali huquqbuzarliklarning takror sodir etilishining oldi olinadi.

Shuningdek, profilaktika inspektori mahalla fuqarolar yig'inlari, ta'lim muassasalari, yoshlar tashkilotlari va keng jamoatchilik bilan hamkorlikni kuchaytirishi zarur. Chunki jamoatchilik nazorati va fuqarolarning faol ishtiroki huquqbuzarliklarning oldini olish samaradorligini oshiradi. Ayniqsa, yoshlar o'rtasida huquqiy targ'ibot tadbirlarini tashkil etish, davra suhbatlari o'tkazish hamda internet va ijtimoiy tarmoqlar orqali tushuntirish ishlarini olib borish muhim ahamiyatga ega.

Bugungi kunda profilaktika faoliyatiga zamonaviy axborot texnologiyalarini joriy etish ham dolzarb masalalardan biridir. Xususan, videokuzatuv tizimlari, elektron ma'lumotlar bazalari va raqamli monitoring tizimlaridan foydalanish orqali mayda bezorilik sodir etilishi ehtimoli yuqori bo'lgan hududlarni aniqlash va

tezkor choralar ko‘rish imkoniyati kengayadi. Bu esa profilaktika inspektorining xizmat faoliyati samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, profilaktika inspektorlarining kasbiy bilim va ko‘nikmalarini muntazam oshirib borish ham muhim hisoblanadi. Ularni psixologik yondashuv, nizoli vaziyatlarni hal etish, fuqarolar bilan samarali muloqot qilish bo‘yicha o‘qitish profilaktika tadbirlarining natijadorligini yanada kuchaytiradi.

Demak, mayda bezorilik huquqbuzarliklarining maxsus profilaktikasini takomillashtirish uchun profilaktika inspektori faoliyatini zamonaviy talablar asosida tashkil etish, jamoatchilik bilan hamkorlikni rivojlantirish, huquqiy targ‘ibot ishlarini kuchaytirish hamda axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish zarur hisoblanadi.

Xorij tajribasi

Xorijiy davlatlar tajribasida mayda bezorilik va jamoat tartibiga qarshi huquqbuzarliklarning oldini olishda profilaktika faoliyatiga alohida e‘tibor qaratilmoqda. Ko‘plab rivojlangan davlatlarda huquqbuzarliklarning oldini olish faqat jazolash orqali emas, balki fuqarolar bilan hamkorlik, zamonaviy texnologiyalar va ijtimoiy profilaktika usullari orqali amalga oshirilmoqda.

Masalan, Buyuk Britaniyada “Community Policing” tizimi keng qo‘llanilib, unda politsiya va aholi o‘rtasidagi hamkorlik asosiy o‘rin tutadi. Ushbu tizim orqali huquqbuzarlikka moyil yoshlar bilan individual ishlash, jamoat joylarida nazoratni kuchaytirish hamda sport va madaniy tadbirlar orqali yoshlarni salbiy muhitdan uzoqlashtirish yo‘lga qo‘yilgan. 2025-yilda “Operation Yellow Card” loyihasi doirasida futbol uchrashuvlari vaqtida yuzaga keladigan bezorilik va antisotsial holatlarning oldini olish bo‘yicha maxsus profilaktik tadbirlar amalga oshirilgan.

AQSH va Yevropa davlatlarida esa videokuzatuv tizimlari, sun‘iy intellekt asosidagi monitoring dasturlari hamda elektron ma‘lumotlar bazalari yordamida huquqbuzarlik sodir etilishi ehtimoli yuqori bo‘lgan hududlar nazorat qilinadi. Bu esa profilaktika xodimlariga tezkor choralar ko‘rish imkonini beradi.

Birlashgan Arab Amirliklarida jamoatchilik asosidagi volontyorlik tizimi joriy etilgan bo‘lib, fuqarolar ham jamoat xavfsizligini ta‘minlashda faol ishtirok etadi. Maxsus mobil ilovalar orqali fuqarolar tartibbuzarliklar haqida tezkor xabar berish imkoniyatiga ega.

Shuningdek, xalqaro tashkilotlar ham profilaktika faoliyatini rivojlantirishga katta e‘tibor bermoqda. Xususan, EXHT va BMT tomonidan 2025-yilda jamoatchilikka yo‘naltirilgan politsiya tizimini rivojlantirish, aholi bilan ishonchli

hamkorlikni kuchaytirish hamda jinoyatchilikning oldini olish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Demak, xorij tajribasi shuni ko'rsatadiki, mayda bezorilik huquqbuzarliklarining samarali profilaktikasi uchun profilaktika inspektorlarining aholi bilan yaqin hamkorlik qilishi, zamonaviy texnologiyalardan foydalanishi, yoshlar bilan individual ishlashi hamda jamoatchilik nazoratini kuchaytirishi muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, mayda bezorilik huquqbuzarliklari jamiyatda jamoat tartibi va fuqarolar osoyishtaligiga salbiy ta'sir ko'rsatuvchi omillardan biri hisoblanadi. Mazkur huquqbuzarliklarning oldini olishda profilaktika inspektorining maxsus profilaktika faoliyati muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki profilaktika inspektori huquqbuzarliklarning sabab va sharoitlarini aniqlash, huquqbuzarlikka moyil shaxslar bilan individual ishlash hamda aholi o'rtasida huquqiy targ'ibot tadbirlarini amalga oshirish orqali jamoat xavfsizligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, mayda bezorilik huquqbuzarliklarining samarali profilaktikasini amalga oshirish uchun profilaktika inspektorlarining faoliyatini zamonaviy talablar asosida takomillashtirish zarur. Xususan, axborot texnologiyalaridan keng foydalanish, jamoatchilik bilan hamkorlikni mustahkamlash, yoshlar bilan ishlash tizimini rivojlantirish hamda profilaktika inspektorlarining kasbiy malakasini oshirish muhim ahamiyatga ega.

Shuningdek, huquqbuzarliklarning oldini olishda faqat huquqni muhofaza qiluvchi organlar emas, balki mahalla, ta'lim muassasalari, oila va keng jamoatchilikning hamkorligi muhim omil hisoblanadi. Shu sababli barcha tashkilot va fuqarolarning o'zaro hamjihatlikdagi faoliyati orqali mayda bezorilik holatlarini kamaytirish va jamiyatda huquqiy madaniyatni yuksaltirish mumkin bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. – Toshkent: “O‘zbekiston”, 2023.
2. O‘zbekiston Respublikasining “Ichki ishlar organlari to‘g‘risida”gi Qonuni. – 2016-yil 16-sentabr.
3. O‘zbekiston Respublikasining Ma‘muriy javobgarlik to‘g‘risidagi kodeksi. – Toshkent, 2025.
4. O‘zbekiston Respublikasining “Huquqbuzarliklar profilaktikasi to‘g‘risida”gi Qonuni. – 2014-yil 14-may.
5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining jamoat xavfsizligini ta‘minlash va huquqbuzarliklar profilaktikasiga oid farmon va qarorlari.
6. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. – Toshkent: “O‘zbekiston”, 2021.
7. Ismoilov I., Abdullayev Q. Huquqbuzarliklar profilaktikasi faoliyati. – Toshkent, 2020.
8. Rashidov A. Ichki ishlar organlarining profilaktik faoliyati. – Toshkent, 2019.
9. Karimov B. Jamoat tartibini saqlash va xavfsizlikni ta‘minlash masalalari. – Toshkent, 2022.
10. Ichki ishlar vazirligi Akademiyasi ilmiy maqolalari va o‘quv qo‘llanmalari. – Toshkent, 2020–2025.
11. www.lex.uz — O‘zbekiston Respublikasi qonunchilik ma‘lumotlari milliy bazasi.
12. www.iiv.uz — O‘zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi rasmiy sayti.